

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเราได้เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของมนุษย์ทั้งโดยตรงและทางอ้อม และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ภาวอุตสาหกรรมเป็นแหล่งที่มาของสารมลพิษที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ในขณะที่โรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างมากมายและรวดเร็ว สภาพแวดล้อมการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยความปลอดภัยของคนงาน รวมทั้งอันตรายจากมลพิษสิ่งแวดล้อม (environmental pollution) เช่น มลพิษทางอากาศ (air pollution) อันมีสาเหตุมาจากกระบวนการผลิตของโรงงาน อุตสาหกรรมที่ปล่อยฝุ่นละออง คาร์บอน แก๊ส และไอระเหยต่าง ๆ ออกมา ตลอดจนสิ่งโสโครกต่าง ๆ ที่ออกมาจากโรงงานจนทำให้เกิดปัญหาหามลพิษทางน้ำ (water pollution) เป็นต้น เหล่านี้เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงในปัจจุบัน และทวีความรุนแรงมากขึ้นตามการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาจากสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ประกอบกิจกรรมหลายประเภท จำนวนทั้งสิ้น 1,402 โรงงาน มีลูกจ้างคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ จำนวน 51,857 คน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา, 2540) อุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรม ที่ต่อเนื่องจากการเกษตร เช่น โรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปสัตว์น้ำจำนวน 12 โรงงาน อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งและห้องเย็น จำนวน 28 โรงงาน อุตสาหกรรมจากยางพาราและผลิตภัณฑ์ยาง (ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น ยางแท่งที่ทีอาร์ ยางเครฟและถุงมือยาง) จำนวน 32 โรงงาน อุตสาหกรรมจากไม้ยางพารา (ผลิตเครื่องเรือนเครื่องใช้และชิ้นส่วนเฟอร์นิเจอร์ ไม้ประสานปาร์เก้และแผ่นปาร์ติเกิลบอร์ด ไม้ยางพาราจำนวน 84 โรงงาน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา, 2540) ซึ่งอุตสาหกรรมเกษตรเหล่านี้นับวันจะสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมพอกพูนขึ้นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นปัญหามลพิษทางอากาศ และมลพิษทางน้ำ และอื่น ๆ เนื่องจากผู้ประกอบการจัดการปัญหาเหล่านี้ไม่ดีพอและอาจเป็นไปได้ว่าไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานของตนเองเท่าที่ควร (ปราวณี พันธุมสินชัย, 2538) อุตสาหกรรมจากไม้ยางพารามีจำนวนโรงงานมากที่สุดดังนั้น การศึกษาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ยางพาราเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหาการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมเช่นเดียวกับที่กล่าวข้างต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพาราที่ผ่านการตรวจมาตรฐานสิ่งแวดล้อมมีไม่ถึง 10% ของจำนวนโรงงานทั้งหมด (สำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา, 2540) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควรมีการศึกษาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม

ไม่เพียงพอของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาว่า มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไรและอยู่ในระดับเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระตุ้นเตือนผู้ประกอบการให้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเสนอแนะรูปแบบ แนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอของผู้ประกอบการได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอในจังหวัดสงขลา
- 2.2 ศึกษาวิวัฒนาการด้านความรู้ เจตคติ และแนวปฏิบัติของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอ
- 2.3 ศึกษาปัญหาการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอ
- 2.4 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอ
- 2.5 เสนอแนะรูปแบบ แนวทางแก้ไขการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน และวางนโยบายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอ ของทั้งเจ้าของกิจการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม
- 3.2 หน่วยงานและเจ้าของโรงงานสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา และจัดสรรงบประมาณการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงพอของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และประหยัดงบประมาณได้
- 3.3 ผลการวิจัยนี้ทำให้เกิดการจุดประกายสำหรับนักวิจัยที่จะทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นได้
- 3.4 แนวทางการวิจัยนี้สามารถเป็นรูปแบบการศึกษา การแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ได้

4. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาจากกลุ่มประชากรได้แก่ ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราในจังหวัดสงขลาที่ได้จากการสุ่มแบบ Multi-stage Sampling จำนวน 227 คน โดยการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยศึกษาในประเด็นสภาพเศรษฐกิจ สังคมของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา วิชาการด้านความรู้ เจตคติและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา ตลอดจนศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะรูปแบบและแนวทางแก้ไขการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา หมายถึง บุคคลผู้ปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราซึ่งในงานวิจัย หมายถึง บุคคล 2 ประเภท คือ (1) เจ้าของกิจการ กรรมการบริหาร ผู้จัดการโรงงานและหัวหน้าพนักงานหรือผู้ที่มีตำแหน่งเทียบเท่า (2) ลูกจ้าง คนงานและพนักงาน

โรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา หมายถึง โรงงานที่ประกอบอุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้อย่างพาราแปรรูปทุกชนิด ไม่ได้หมายรวมถึง อุตสาหกรรมน้ำยาง หรืออบและรมยางแผ่น

โรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราจังหวัดสงขลา หมายถึง โรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราแปรรูปทุกชนิดที่มีสถานที่ตั้งโรงงานอยู่ในเขตจังหวัดสงขลาทั้งหมด

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม(X9) หมายถึง ความรู้ของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา ซึ่งในการวัดจะวัดว่าผู้ประกอบการมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานหรือไม่

เจตคติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม(X10) หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราตามวิธีการกฎและระเบียบต่างๆ ที่หน่วยงานองค์กรทางรัฐบาลกำหนดไว้ ซึ่งในการวัดจะวัดว่า ผู้ประกอบการมีเจตคติมากน้อยเพียงใด

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม (y) หมายถึง การดำเนินการ หรือ การปฏิบัติของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพารา ซึ่งในการวัดจะวัดว่าผู้ประกอบการได้ดำเนินการหรือปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

เจตคติในงานวิจัยนี้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ความคิดเห็น

งบประมาณในการจัดการ(X1) หมายถึง งบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้อย่างพาราในปีงบประมาณหนึ่งๆ

รายได้สุทธิของโรงงาน(X2) หมายถึง รายได้ที่หักค่าใช้จ่ายทั้งหมดของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

เพศ (X3) หมายถึง เพศชายหรือเพศหญิงของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพาราทั้งหมด

อายุ (X4) หมายถึง อายุของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

ระดับการศึกษา(X5) หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพาราตั้งแต่ระดับที่ไม่ได้รับการศึกษาถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ทำงาน(X6) หมายถึง ระยะเวลาการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพารา

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่(X7) หมายถึง การพบปะ การปรึกษา การแนะนำ และการตรวจเยี่ยมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

แหล่งความรู้ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม(X8) หมายถึง สิ่งต่างๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพารา